

Kesäinen tervehdys Pikassoksesta!

Tähän uutiskirjeeseen on koostettu Pikassoksen maakuntien kevätkauden kehittämistoimintaa erityisesti sote-uudistuksen näkökulmasta. Sosiaaliamies Satu Loipon vuoden 2016 raportin keskeisiä huomioita voit lukea uutiskirjeen toiselta sivulta. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) toimeenpano on kevään aikana käynnistynyt Pirkanmaalla Pippuri-hankkeena. Pikassoksessa työskentelevä projektikoordinaattori Nanna Miettunen on tehnyt koosteen hankkeen käynnistymisestä. Uutiskirjeen viimeisellä sivulla on toimitusjohtaja Kristiina Laihon puheenvuoro.

Pikassoksen henkilöstössä tapahtuu kesän yli mentäessä suuria muutoksia. Toimitusjohtajan sijaiseksi on valittu YTM Tuula Tuominen, joka aloittaa työnsä elokuun alusta. PRO SOS -hankkeen koordinaattorina aloittaa syyskuun alusta YTL Sirpa Karjalainen. Kesän jälkeen Pikassoksen pitkäaikainen työntekijä Matti Mäkelä jää eläkkeelle.

Kiitämme kuluneen toimintakauden yhteistyöstä ja toivotamme aurinkoisia kesäpäiviä kaikille!

Pikassoksen väen puolesta, Anni Kuhalainen

Pikassos tukemassa maakuntien sote-valmisteluja

Kanta-Hämeessä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä maakuntahallinnon uudistusta valmistellaan [Oma Häme](#) -valmisteluna Hämeen liiton johdolla. Pikassoksen edustajat ovat olleet asiantuntijoina mukana Oma Hämeen ohjausryhmässä, sote-muutosryhmässä sekä osassa valmistelun alatyöryhmissä. Pikassoksen perustyön verkostoja on valjastettu tavoitteellisesti Oma Häme -valmistelun keskusteluareenoiksi. Esimerkiksi Kanta-Hämeen sosiaalijohdon foorumin kokouksissa keskustellaan säännöllisesti valmistelun etenemisestä sosiaalihuollon näkökulmasta sote-muutosjohtaja Jukka Lindbergin ajankohtaispuheenvuorojen pohjalta. Kanta-Hämeen varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden toimijaverkosta puolestaan on osallistettu maakunnallisen LAPE-hankkeen suunnitteluun ja käynnistymisen konkretisoimiseen yhteistyössä Oma Hämeessä toimivien LAPE-muutosagentin sekä LAPE-hankkeen projektipäällikön kanssa.

Pikassos on jatkanut edellisten vuosien kehittämistyön pohjalta sosiaalipalvelujen indikaattorityön koordinoimista lapsiperhepalveluiden ja aikuisten palveluiden osalta koko maakunnan alueella yhteistyössä Oma Hämeen kanssa. Indikaattorityö on laajennettu alkuvuoden aikana myös ikäihmisten palveluihin yhteistyössä I&O -kärkihankkeen muutosagentin kanssa. Pikassoksen koordinoimien kehittämishankkeiden näkökulmasta [Parempi Arki](#) -hankkeen maakuntatason kehittämistoiminta paikallisine pilottikehittelyineen päättyi kevään aikana. Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalakia toimeenpaneavassa [Kansa-koulu](#) -hankkeessa toteutui loppukevään aikana jo toinen Kanta-Hämeen alueen kirjaamisvalmentajien neljäpäiväinen valmennusprosessi. Pirkanmaalla ja Satakunnassa valmennukset jatkuvat syksyllä 2017.

Satakunnassa sote-uudistus etenee [SataSote](#)-valmisteluna. Pikassoksen työntekijöitä on osallistunut aktiivisesti eri valmistelutyöryhmiin. Tämän lisäksi esimerkiksi Pikassoksen koordinoima Satakunnan varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden verkoston kokouksissa on käynnistetty yhteistyötä SataSotessa toimivan LAPE-muutosagentin kanssa lapsiperhepalveluiden kehittämistyön tueksi sekä Satakunnan tulevaisuus lapsissa SATULA-hankkeen konkretisoimiseksi.

Pirkanmaalla sote-uudistus etenee [Pirkanmaa2019](#) saatevarjon alla. Pikassoksen henkilöstöä on kevään aikana osallistunut asiantuntijoina muutamiin valmistelutyöryhmiin. Pikassoksen sosiaalialan kehittäjäryhmä on jatkanut toimintaansa keväällä 2017. Kehittäjäryhmän alla toimivat lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun sekä työikäisten sosiaalipalvelujen työrykkäryhmät on kytketty sote-uudistuksen valmisteluun tuottamaan osaltaan materiaalia Pirkanmaa2019 valmistelun käyttöön.

Sosiaalialan opetuksen, tutkimuksen ja käytännön yhteistyötä on jatkettu Pirkanmaalla Tampere Praksis-toiminnan ympärillä. Verkostossa ovat mukana Tampereen kaupunki, Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen yliopisto ja Pikassos. Keväällä on valmistunut yhteinen tutkimustoiminnan aineistonkeruusuunnitelma, rakennettu yhteistä vuosikelloa sekä koottu yhteen kaikki vuosina 2014-2016 Tampereen yliopistossa ja Tampereen ammattikorkeakoulussa valmistuneet, sosiaalialaa koskevat [opinnäytteet](#). Kehittämishankkeista [PRO SOS](#) jatkaa toimintaansa Pikassos-alueella.

Seija Junno, erityissuunnittelija
Heli Niemi, kehittämisspäälikkö

Sote-uudistus voi olla yhdenmukaisten toimintakäytänteiden näkökulmasta mahdollisuus

Olen seurannut toimialueeni kuntieni sosiaalihuollon asiakkaiden asemaa ja oikeuksien toteutumista jo 14 vuotta. Tänä aikana on tapahtunut muun muassa useita kuntaliitoksia ja toteutettu useita suoraan sosiaalihuollon asiakkaisiin kohdistuvia kehittämishankkeita. Nämä yhdessä monien lainsäädäntömuutosten kanssa ovat heijastuneet monin eri tavoin sosiaalihuollon palveluita käyttäviin asiakkaisiin ja heidän omaisiinsa.

Muutosten määrä ja vauhti ei ole voinut olla heijastumatta myöskään työtekijöiden arjen työhön, osaamisvaatimuksiin ja jaksamiseen. Viime kädessä sosiaalihuollon palveluiden laatu ja toimivuus asiakkaiden kannalta on sidoksissa johdon ja henkilöstön valmiuteen omaksua lain vaatimuksia ja sovittaa niitä arjen työhön. Olen sosiaaliasiamiehenä halunnut olla aktiivisesti myös henkilöstön käytettävissä silloin, kun työntekijä on halunnut sosiaalihuollon lainsäädännön tulkintaan ja soveltamiseen liittyvää tukea työhönsä. Uskon, että työntekijä, joka kokee saavansa tukea työhönsä, pystyy antamaan parastaan myös asiakkaille.

Vuosi 2016 oli viimeinen vuosi, jolloin perustoimeentulotukea koskevat palautteet ohjautuvat sosiaaliasiamiehelle. Tämän vuoksi onkin todennäköistä, että toimeentulotukea koskevien palautteiden määrä vähenee selvästi. Sosiaaliasiamiehen tehtäväkentässä saattavat jatkossa korostua vanhus- tai vammaispalvelut. Vanhusten ja vammaisten asema on erityinen sen vuoksi, että heidän joukkoonsa lukeutuu paljon sellaisia henkilöitä, joilla ei itsellään ole mahdollisuuksia tai toimintakyvyn puutteista johtuvia valmiuksia huolehtia etujensa toteutumisesta ja joille palvelun tuottamistavoilla on erityisen suuri merkitys.

Sosiaaliasiamiehenä olen ensisijaisesti kiinnostunut siitä, miltä sosiaalihuollon eri sektoreiden toiminta- ja menettelytavat vaikuttavat palveluita hakevien tai niitä käyttävien näkökulmasta. Koska sosiaaliasiamies ei voi arvioida sitä, tulisiko heikkokuntoinen vanhus siirtää kotihoiton piiristä tehostettuun palveluasumiseen, olen kiinnostunut siitä, miten tällaisen vanhuksen kohdalla toteutetaan palvelutarpeen arviointi, ketkä sen tekoon osallistuvat ja miten valitut toimintavaihtoehdot tai ratkaisut perustellaan sekä miten huolenpitoa tarvitsevan oma mielipide selvitetään.

Asiakas- ja omaispalautteiden perusteella sosiaalihuollossa on edelleen kehitettävää siinä, millä tavoin asiakkaat ja heidän omaisensa voivat osallistua ja vaikuttaa omaa elämäänsä ja sosiaalihuollon palveluja koskeviin ratkaisuihin. Toisinaan asiakkaille ei kerrota heihin kohdistuvien päätösten taustoista eikä asiakkaille anneta mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa kunnan sosiaalihuollon ratkaisuihin. Kesäkuusta 2017 lähtien tulevat sovellettaviksi kuntalaisten tiedonsaantia ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevat säädökset kuntalaissa.

Vuotta 2016 koskevassa sosiaaliasiamiehen selvityksessä näkyy edelleen se, että eri kunnissa sosiaalihuollon palveluiden järjestäminen toteutuu eri tavoin, eivätkä eri kunnissa asuvat sosiaalihuollon palveluiden käyttäjät tosiasiasa saa yhdenmukaisia ja yhteneväisin edellytyksin laissa kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin säädettyjä palveluja. Sote-uudistus voi olla yhdenmukaisten toimintakäytänteiden näkökulmasta mahdollisuus. Sosiaaliasiamiehenä tunnen kuitenkin iloa siitä, että monet kunnat ovat jo pitkään halunneet uudistaa toimintakäytänteitään, mikä näkyy selvimmin minulle tulneiden palautteiden sisällön ja määrän muutoksena.

Pikassoksen sosiaaliasiamies palvelee Akaan ja Urjalan, Hattulan, Hämeenlinnan, Janakkalan, Hausjärven, Lopen, Riihimäen, Forssan, Humppilan, Jokioisten, Tamelan ja Ypäjän asukkaista. Sosiaaliasiamiehen vuotta 2016 koskeva selvitys löytyy Pikassoksen sivuilta <http://www.pikassos.fi/sosiaaliasiamies-4/selvitykset>

Satu Loippo,
sosiaaliasiamies

LAPE – Pippuri hakee raikkaita innovaatioita Pirkanmaan perheiden palveluihin

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) toimeenpano on kevään aikana käynnistynyt Pirkanmaalla Pippuri-hankkeena. Pippurissa ovat mukana kaikki alueen kunnat, PSHP sekä joukko kolmannen sektorin, seurakunnan ja yksityisen sektorin toimijoita. Hanketta hallinnoi Tampereen kaupunki. Pikassoksen edustaja on mukana Pippuri-hanketta Pirkanmaa2019-valmistelussa ohjaavassa Lapsi- ja perhepalveluiden teemaryhmässä. Yksi Pippuri-hankkeen projektikoordinaattoreista on sijoittunut Pikassokseen vastuualueenaan erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen.

Pippuri-hankkeen projektipäällikkö ja -sihteeri sekä kymmenen projektikoordinaattoria ovat koonneet kehittämisyhmiinsä vahvan joukon eri alojen ammattilaisia ja kokemusasiantuntijoita. Osallisuutta kuljetetaan mukana myös erilaisten vierailujen ja kyselyjen muodossa. Kaikille avoin sähköinen kysely Vaikuta lasten ja perheiden palveluihin! on avoinna koko hankkeen ajan: <https://palvelut2.tampere.fi/e3/lomakkeet/12771/lo-make.html>

Pippuri-hanke kohdentuu kaikkiin Lape-toimeenpanosuunnitelman neljään kehittämiskokonaisuuteen. Pääkohteeksi Pirkanmaalla on valittu digitaalisia palveluja hyödyntävä perhekeskustoimintamalli, johon liittyvänä kehitetään erillisinä vastuualueina vanhemmuuden- ja parisuhteen tuen palveluita sekä eropalveluita. Maa-hanmuuttajien ym. monikulttuurisuuden huomioiminen perhekeskuksissa turvataan oman vastuuryhmän avulla. Koulu, varhaiskasvatus ja vapaa-aikapalvelut -ryhmän työskentely linkittyy koko ajan kokonaisuuteen, oli sitten kyse varhaisen tuen ohjaavista palveluista tai vaikeimpiin ongelmatilanteisiin tarjottavista erityispalveluista.

Paikallisten perhekeskusrakenteiden tukena tulevat jatkossa toimimaan alueelliset erityis- ja vaativan tason palvelut niihin tilanteisiin, kun tarvitaan vahvaa erityisosaamista, esim. erikoissairaanhoidon, lastensuojelun tai vammaispalveluja. Kaikista vaativimmat palvelut, kuten oikeuspsykiatria keskitetään viiteen osaamiskeskukseen yliopistosairaaloitten ympärille. Pirkanmaan OT-alueeseen kuuluvat myös Kanta-Häme ja Etelä-Pohjanmaa. Tarkoitus on myös luoda rakenne kehittämisen, tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen kehittämiseksi ja koordinoimiseksi. Erityispalveluiden sisällä omana kokonaisuutenaan on lastensuojelun monitoimijaisen toimintamallin pilotoiminen.

Alueen lähtötilanteen kartoitus ja olemassa olevien toimivien käytäntöjen kokoaminen on jo pitkällä, ja syksyllä on tarkoitus käynnistää pilottihankkeet eri puolille Pirkanmaata. Hanketyöntekijät jatkavat vierailujaan kunnissa ja muiden toimijoiden luona. Osallistavan ideoinnin ja ketterien kokeilujen ohella maakunnan työntekijöille ja päättäjille tarjotaan koulutusta (mm. lapsivaikutusten arvioinnista), yhteisiä seminaareja ja vertaisoppimista. Valtakunnallisilla Lape-päivillä luodaan kontakteja muualla Suomessa Lape-työskentelyssä mukana oleviin ihmisiin.

Yhteisenä kokemuksena vastuuryhmien ensimmäisistä kokoontumisista on projektikoordinaattoreilla jäänyt mieleen jaettu ymmärrys muutoksen välttämättömyydestä ja innostunut, jopa kärsimätön halu päästä rakentamaan ja kokeilemaan uusia toimintamalleja. Eri paikkakunnilla on käytännön kehittämistyötä jo käynnistetty ja hankkeen myötä toimijat saavat tukea kehitystyön edistämiseen sekä mallien ja toimintatapojen yhdenmukaistamiseen niin, että alueellinen palvelukokonaisuus on helpommin hahmotettavissa ja hallittavissa. Asiakasnäkökulmasta toiveena on, että asiakkaalla olisi jatkossa oma vastuutyöntekijä ja yksi suunnitelma, johon linkittyvät kaikki tilanteen kannalta oleelliset suunnitelmat. Tarkoitus on, että tulevaisuudessa pääsy asianmukaiseen palvelutarpeen arviointiin ja tarpeenmukaisiin erityispalveluihin sujuu kattavan palveluverkon ja yhteisten toimintatapojen avulla nykyistä nopeammin ja paremmin joka puolella Pirkanmaata.

Nanna Miettunen
projektikoordinaattori, Pippuri-hanke

Kehittämiskerätyt ovat muutoksessa, mutta yhteinen kehittämistyö jatkuu

Kysymys osaamiskeskusten tulevaisuudesta on ollut ajankohtainen vuosien ajan. On kyseenalaistettu, tarvitaanko verkostollista, alueella toimivaa sosiaalialan kehittämistoiminnan asiantuntijaa, jonka tehtävänä on palvella kaikkia kuntia valtionavustuksen ja oman lainsäädännön turvin. On myös ollut kaavailuja osaamiskeskusten sijoittamisesta osaksi valtion tai kuntien organisaatioita. Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiokeskustelut kohdistuivat varhaisessa vaiheessa myös osaamiskeskustoimintaan. Tulevaisuuspuhdinta on aina ollut vain osin itsemme määritettävissä.

On ollut tarpeen löytää tapa toimia epävarmuudessa, tilanteisiin sopeutuen ja mukautuen. Yhtä tärkeää on ollut selkeä strategia. Pikassos on lähtenyt kehittämistoiminnassaan vahvasti kuntien tarpeista. Muut toimijat on verkostoitu näiden tarpeiden mukaisesti.

Pikassoksen, kuten koko osaamiskeskustoiminnan tulevaisuus tulee ratkaistavaksi yhteistyöalueiden neuvotteiluissa, osana sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen tulevia rakenteita. Tämä on oma prosessinsa, jonka rinnalla voimme suunnata työmme täysipainoisesti sotevalmisteluun – kumppanuudella ja yhtä innostuneella otteella kuin tähänkin asti.

Kristiina Laiho
toimitusjohtaja

Ollaan yhteyksissä!

Tampere	Åkerlundinkatu 2A	
Kristiina Laiho	toimitusjohtaja	050 531 5439
Tuija Rantanen	toimistosihteeri	050 356 4226
Heli Niemi	kehittämispäällikkö	050 361 9500
Anni Kuhalainen	suunnittelija	050 357 4432
Matti Karvonen	erikoissuunnittelija	050 599 6411
	Kansa-koulu -hanke	
Nanna Miettunen	projektikoordinaattori	050 349 5610
	Pippuri -kehittämishanke	
Hämeenlinna	Sorsanpolku 2B	
Seija Junno	erityissuunnittelija	050 599 6415
Satu Loippo	sosiaaliamies	050 599 6413
Pori	Yrjönkatu 15 A	
Matti Mäkelä	erityissuunnittelija	050 599 6414
Heli Toroska	hankekoordinaattori	050 352 9953
	PRO SOS -hanke	

sähköpostiosoitteet ovat muotoa
etunimi.sukunimi@pikassos.fi
www.pikassos.fi

Huom! Porin toimisto muuttaa ja uusi
osoite 1.8.2017 alkaen on
Antinkatu 16 B, 4. krs, Teljäntori, 28100 Pori

Uutiskirjeen toimitus ja ulkoasu
Anni Kuhalainen
Kuvat sivuilla 2 ja 4 © Heli Niemi